

Experts debaten sobre les desigualtats i l'economia al segle XXI: situació actual i reptes de futur.

[L'Associació d'Amics de la UAB](#), l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona, Economistes Davant la Crisi i Alternatives Econòmiques van organitzar el Seminari sobre Desigualtats, els dies 19 de maig i 10 de juny a la sala de Vistes de la Facultat de Dret UAB.

Antonio Franco, periodista i president de l'Associació d'Amics de la UAB, va ser l'encarregat de presentar l'acte conjuntament amb **Emili Ferrer**, membre d'Economistes Davant la crisi: "Cal un coneixement econòmic al servei dels ciutadans. És una situació crítica, per primera vegada la generació de joves tindran un futur pitjor que el dels seus pares. Les desigualtats converteixen les crisis econòmiques en crisi socials", afirmava Ferrer.

Dilluns 19 de maig

Barcelona i el model de creixement inclusiu.

Joan Trullén, professor titular d'Economia Aplicada de la UAB.¹

Hi ha dues idees sobre teoria econòmica enfrontades: la idea que el procés de creixement econòmic està inexorablement lligat a l'increment de la desigualtat (*Capital in the XXI Century* de Thomas Piketty) i la de la corba de Kuznets, que diu que el creixement econòmic està inexorablement lligat a la reducció de la

¹ [Clica aquí per veure la presentació que va projectar.](#)

desigualtat. Aquesta última és amb la que han crescut la majoria d'economistes de certa edat. Joan Trullen, per la seva banda, creu en una posició intermitja.

Barcelona va ser un exemple d'èxit de les estratègies urbanes que fomenten el creixement econòmic i corregeixen les desigualtats entre el 1985 i el 2006, un creixement econòmic que va donar lloc a la creació d'1,2 milions de llocs de treball a la província de Barcelona, l'índex de Gini es va reduir de 0,39 l'any 1985 a 0,29 el 2006. El factor justament determinant per a modificar la distribució de la renda és la generació d'ocupació.

- Entre el 1986 i el 2001 la metròpoli de Barcelona es va consolidar com una gran metròpoli europea.
- El 2001 el mercat de treball metropolità ja incloïa la meitat de la província de Barcelona.
- L'expansió de la metròpoli té lloc simultàniament amb l'expansió de mercats estrangers de la UE.

Com ha afectat la crisi:

- Destrucció de mig milió de llocs de treball a Barcelona.
- L'índex de Gini de la renda disponible ha incrementat del 0,29 el 2006 al 0,33 el 2011. En cinc anys la distribució de la renda ha empitjorat i ha tornat a nivells de 1995 (És més desigual Barcelona que l'àrea metropolitana, sobretot en zones on les rendes són molt altes).
- Taxa d'atur juvenil del 50%, tot i que s'ha de comptar que molts són estudiants.

Barcelona és el motor de les exportacions espanyoles, el 20% del total de les exportacions, per tant, Barcelona ha de liderar la recuperació de la crisi a Espanya. És necessari, doncs, millorar la competitivitat i la productivitat. Hi ha uns factors territorials de productivitat molt importants, hi ha d'haver una interacció entre l'economia i l'urbanisme i una aposta per les infraestructures metropolitanes: l'aeroport, el port i l'estació intermodal de La Sagrera tenen un rol estratègic.

L'estratègia metropolitana té un paper clau en la recuperació de la crisi, cal un nou marc territorial per a una nova estratègia metropolitana semblant a les mega regions europees: la mega regió Barcelona-Lió.

Les conclusions que s'extreuen de totes les dades són que la desigualtat i el creixement econòmic no estan inexorablement lligats, les polítiques econòmiques urbanes i metropolitanes han de tenir un paper rellevant en el foment del creixement, així com en la reducció de les desigualtats.

Una altra conclusió és que és possible trobar polítiques beneficiaries per a tothom capaces de general creixement i alhora reduir les desigualtats, el creixement econòmic pot ser inclúsiu mentre la crisi sigui regressiva. Per reduir la desigualtat és indispensable, però, incrementar l'ocupació. I per últim, és molt important la generació d'estratègies de xarxa entre les ciutats i metròpolis de les mega-regions basades en polítiques d'innovació.

Les desigualtats socials i familiars a Catalunya

Lluís Flaquer, catedràtic de Sociologia de la UAB².

Hi ha hagut un creixement de la pobresa infantil, sobretot en famílies monoparentals i en famílies nombroses. I també un creixement de la pobresa familiar sobretot en les famílies nombroses a Catalunya i a Espanya.

Una de les causes és la manca de redistribució, ja que en aquest país la redistribució es fa sobretot amb el sistema de pensions, però no n'hi ha a través d'altres mecanismes. Aquesta és una gran diferència amb altres països on hi ha una redistribució per la infància. Aquí manca un tipus de prestació bàsica, la prestació per infants, que existeix a gairebé tots els països de la UE dels 15: “El nostre sistema de lluita contra la pobresa infantil és ineficaç, el sistema de transferències està pensat només per la tercera edat”, afirma Flaquer.

El model que tenen present dos tercers parts de les persones és un tipus de família igualitària on les dues persones treballen fora de casa i dins la llar, però aquesta situació està lluny de la realitat,

² [Clica aquí per veure la presentació que va projectar.](#)

ja que hi ha molta desigualtat dins la llar: “Les parelles que conviuen més anys abans del matrimoni són les més igualitàries, dediquen més temps a cuidar dels infants i de la llar”.

Pel que fa als permisos de paternitat, les persones amb nivell educatiu més alt, fan servir més permisos de paternitat i demanen més la custòdia compartida.

Les desigualtats socials i familiars a Espanya

Antonio González, Economistas frente a la Crisis, membre del Consejo Económico y Social.

La desigualtat a Espanya:

- El mercat de treball és un motor de la desigualtat.
- La crisi i la situació actual de la desigualtat

Entre 1885 i 2011 hi ha haver una expansió global de la renda familiar molt forta, va augmentar el benestar i les rentes de les llars, hi havia un augment de l'accés al crèdit. L'augment de la renda és compatible tant amb la pujada com amb la baixada de les desigualtats, ja que una qüestió és que augmentin i l'altra com es reparteixen.

Durant els anys previs a la crisi, va augmentar més la renda en les llars menys afavorides i de classe mitja, més que a les de classe alta. Hi va haver una reducció dels nivells de desigualtat a Espanya entre el 1985 i el 1990, va pujar l'ocupació i va ser una expansió del benestar. Entre 1995 i 2007 va ser el període de creixement sostingut més llarg amb el major increment de llocs de treball, però durant aquests anys les desigualtats no es redueixen, fet que va continuar amb la crisi.

La creació de llocs de treball no és per sí mateixa un factor que redueixi les desigualtats, sí que ho és, per contra, la inversió en despesa en sanitat i en educació. Aquest és el motiu pel qual no s'ha reduït les desigualtats. Entre 1985 i 1990 va haver-hi una vertadera expansió de la despesa sanitària i educativa, després hi va haver una contenció de la despesa social.

D'altra banda, hi ha el problema del sistema fiscal, els països de la UE redistribueixen una mitjana del 40% del PIB, en canvi, Espanya un 30 o un 35% i amb la crisi ha baixat el percentatge. A més, els impostos directes (els realment redistributius) són menys que els de la UE. La conseqüència és que els nivells de desigualtats a Espanya són major que a altres països més desestructurats, Espanya és el tercer país en nivell de pobresa (després de països com Rumania), i on els nivells de

pobresa de la classe treballadora són més alts: “En tots els paràmetres sobre pobresa, Espanya es troba en els primers llocs, per intensitat del treball i també per tipus de llar”.

El mercat de treball espanyol genera fortes desigualtats, a més, les polítiques de redistribució són dèbils, és el país de la UE on el 20% de les rendes més baixes reben menys de les rendes més altres i la crisi no ha fet més que exacerbar les desigualtats.

El fet que els salaris nominals baixin és un fenomen nou, però és una depressió salarial no equitativa, es concentra en els nivells salarials més baixos on les persones treballadores són més intercanviables i tenen menys nivell educatiu. Hi ha doncs, més pressió i més atur: “Al mercat de treball és on es troba el factor més important de desigualtats a Espanya”. A banda, ens trobem amb els mecanismes d’elusió fiscal per empreses.

A Espanya hi ha els mateixos impostos que a la resta de la UE, però funciona malament. Les pensions són un sistema redistributiu intergeneracional, però no de classe.

Amb l’arribada de la crisi, als mercats de treball de la resta de la UE, els salaris i l’ocupació han continuat el seu progrés, però la producció ha baixat, aquí han baixat els salaris i l’ocupació i la productivitat ha pujat: “És un mercat anormal que no ha sigut corregit per la reforma laboral del 2012. En altres països el PIB ha caigut més que aquí, però no tant l’ocupació. Aquí el mercat laboral permet ajustaments, una fórmula que no existeix a d’altres països, els acomiadaments improcedents no existeixen a d’altres llocs”. També cal tenir en compte l’alt nivell de contractació temporal i la falta d’institucions laborals que ho regulin, com a d’altres països.

Dimarts 10 de juny

El paper de les desigualtats en les ideologies polítiques.

Josep Maria Vegara, catedràtic emèrit d’Anàlisi Econòmica, UAB

Les aspiracions de cada persona són socialment condicionades, també les capacitats per assolir els objectius. Segons Bourdieu el coneixement dels

condicionants de la pròpia llibertat és el primer pas cap a ella.

Va contraposar la Teoria de la justícia de John Rawls amb la teoria econòmica de Milton Friedman. En les societats capitalistes, opina Rawls, els mercats no poden organitzar la solidaritat, ja que l'intercanvi no és equivalent, uns paguen i uns reben. A més, hi ha mecanismes socials que tendeixen a reproduir les desigualtats socials

Friedman és una peça clau del liberalisme econòmic basat en la llibertat d'elecció lliure: "Ell entén les llibertats i les analitza en termes de loteria. Els individus escullen segons la seva preferència o ganes d'arriscar, depenent de la incertesa." Friedman confia en els mercats, els sacralitza, els considera un lloc on hi ha igualtat d'oportunitats. Creu que no existeixen els mecanismes socials de reproducció, opina que no calen polítiques públiques potents, i aposta per una actuació mínima de l'estat. Així doncs, hi ha algun marge per a l'acció transformadora? Existeix la caritat, les fundacions de mecenatge.

Les conseqüències de les desigualtats sobre el creixement econòmic.

Anton Costas, catedràtic d'Economia Aplicada, UB.

"La desigualtat és la malaltia del segle XXI en les societats desenvolupades", afirma Costas. Segons *The Economist* són la màxima amenaça dels mercats, del capitalisme.

Un gran percentatge de la renda nacional dels països es queda només en el 10% de la població més rica. Després de la II Guerra Mundial i de la creació dels Estats de Benestar, hi va haver una relativa igualtat que va durar 30 anys, on tots els indicadors d'igualtats socials van millorar, però a començaments als anys 80 tot va començar a espatllar-se, tot i que la gent no en va ser conscient.

Per quin motiu si els ingressos salarials han baixat a tots els països des dels anys 80, les nostres societats han mantingut la capacitat de compra? Perquè el crèdit ha actuat com a factor compensador. Les classes mitges acomodades de cop perceben que el seu deteriorament pot ser sostingut en el temps, es parla d'una segona Belle Époque, on la riquesa i l'economia s'han expandit però han augmentat les desigualtats.

Per què ens han de preocupar les desigualtats? En quina mesura les polítiques redistributives poden tenir més costos econòmics que els beneficis que aporten? En l'anàlisi econòmica aquest aspecte no està resolt.

Una taxa de retorn sobre el capital superior a la taxa de creixement per càpita augmenta les desigualtats. La taxa per càpita va ser superior durant els 30 anys després de la II Guerra Mundial, Piketty diu, però, que van ser uns anys excepcionals, ja que el capitalisme es caracteritza per la inestabilitat en forma de pics i baixades.

Relació desigualtat, crèdit i cicle de les finances

Des dels anys 80 baixen els salaris. Possibles solucions:

- Polítiques clàssiques redistributives.
- El crèdit per compensar la caiguda de la capacitat de compra

Es va prendre la segona solució i això va portar a un endeutament de les famílies i les empreses.

Estudi del Fons Monetari Internacional *Redistribution, inequality, growth* → Hi ha dos tipus de desigualtats, la primària, i la desigualtat neta després d'aplicar les polítiques públiques, impostos i sistemes de transferències.

Resultat de l'estudi:

- Societats amb més desigualtats primàries, sotmeses a una elevada pressió redistributiva → no necessàriament es beneficia el creixement econòmic.
- Les societats amb menys desigualtat neta tenen un creixement més ràpid i sostingut en el temps.
- La redistribució té efectes benignes sobre el creixement, excepte en casos extrems de redistribució. Però és un efecte directe? És directament la redistribució la que afecta al creixement o la redistribució fa decreixer les desigualtats i això augmenta el creixement (efecte indirecte)?

Els resultats de l'estudi concorden amb l'experiència a alguns països, als països nòrdics, per exemple, on hi ha més redistribució, més creixement i menys desigualtats.

Ens ha de preocupar la desigualtat en termes de creixement econòmic, s'ha d'aconseguir reconciliar una economia de mercat dinàmica (capitalisme) amb una redistribució eficaç en termes de creixement: "El repte del segle XXI és, igual que després de la II Guerra Mundial, reconciliar el capitalisme amb la igualtat en base a la democràcia", finalitza Costas.

Més informació sobre la jornada i material extra [aquí](#)